16. 7. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Způsoby řešení úpadku ve Spojeném království

Podle právní úpravy insolvenčního řízení platné na území České republiky platí, že úpadek lze v zásadě řešit třemi způsoby[1]: konkursem, oddlužením a reorganizací s tím, že posledně jmenovaný způsob je využíván pouze marginálně.[2] Nejedná se však o jediné možné způsoby řešení úpadku. Právní úprava v Evropě je různorodá a často značně odlišná od tuzemské. Typickým příkladem je Spojené království[3]. Tato krátká stať si proto klade za cíl přiblížit anglickou právní úpravu čtenáři a v určitých aspektech ji srovnat s tou českou.

Insolvenční řízení v České republice je upraveno zákonem č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, v platném znění („**insolvenční zákon**"), jenž obsahuje hmotněprávní i procesněprávní normy. Základními právními předpisy upravujícími insolvenční řízení v Anglii jsou Insolvency Act z roku 1986[4] („**Insolvency Act**") a Insolvency Rules z roku 1986[5] („**Insolvency Rules**"). Insolvency Act a Insolvency Rules jsou vzájemně provázané, přičemž první z nich představuje hmotněprávní předpis, druhý pak předpis procesněprávní. Rozdíly mezi českým a anglickým insolvenčním právem tak můžeme najít už v jeho samotné systematice. Oba uvedené předpisy striktně rozlišují mezi úpadkem jednotlivce a úpadkem obchodní společnosti a, na rozdíl od insolvenčního zákona, neobsahují žádnou obecnou část, jež by byla společná pro oba tyto subjekty. Později byla britským parlamentem přijata úprava, která měla modernizovat anglické insolvenční řízení zejména pokud jde o obchodní společnosti. Jednalo se o Enterprise Act z roku 2002[6], třetí stěžejní předpis upravující anglické insolvenční řízení. Posledním ze základních anglických insolvenčních přepisů je Companies Act z roku 2006[7] („**Companies Act**").

Jde-li o způsoby řešení úpadku[8], jsou tyto závislé na skutečnosti, zda jde o úpadek jednotlivce, nebo obchodní společnosti. Níže budou rozebrány způsoby řešení úpadku týkající se právě obchodních společností.

Insolvency Act ve spojení s Companies Act obsahují celkem pět způsobů, jak řešit úpadek obchodní společnosti. Jde o:

(i) správu obchodní společnosti (*administration*);

(ii) dobrovolnou dohodu (*company voluntary arrangement*);

(iii) vypořádací smlouvu (*creditors' scheme of arrangement*);

(iv) jmenování konkurzního správce (*receivership*); a

(v) likvidaci (*liquidation/winding up*).

Nicméně pouze dva z těchto způsobů[9] mají za následek ukončení fungování obchodní společnosti jako takové.

(i) Správa obchodní společnosti

Správa obchodní společnosti představuje sanační způsob řešení úpadku dlužníka. Tento typ řízení je zahájen jmenováním správce (*administrator*), a to buď soudem nebo jiným subjektem[10]. Primárním cílem tohoto způsobu řešení úpadku je zachování provozu dlužníkova obchodního závodu. Nelze-li tento primární cíl naplnit, nebo je-li to výhodnější pro věřitele, měl by správce uskutečnit sekundární cíl, jímž je dosažení výsledku, který je pro věřitele výhodnější než okamžitá likvidace dlužníka.

Správce je po svém jmenování povinen převzít správu obchodní společnosti v úpadku a nadále vystupuje jako její statutární orgán. Dosavadní jednatel společnosti zůstává ve funkci, nicméně nemůže právně jednat bez souhlasu správce. Ve lhůtě osmi týdnů od svého jmenování je správce povinen věřitelům a společníkům společnosti zaslat návrh řešení úpadku dlužníka (*statement of proposals*) a pozvánku na první schůzi věřitelů. Celý proces musí dle zákona skončit nejpozději do 1 roku od jeho zahájení. Tato lhůta může být ze strany soudu prodloužena.

Správa obchodní společnosti jako způsob řešení úpadku je na poměry anglického insolvenčního práva vysoce formalizovaný proces a svým charakterem nejvíce připomíná reorganizaci upravenou v insolvenčním zákoně.

(ii) Dobrovolná dohoda

V případě dobrovolné dohody se jedná o neformální (nicméně závazné) ujednání mezi obchodní společností a jejími nezajištěnými věřiteli. Jejím cílem je upravit (resp. snížit) výši dluhů společnosti vůči věřitelům. Dobrovolnou dohodu standardně věřitelům navrhuje statutární orgán společnosti. Ten nejprve jmenuje tzv. insolvenčního odborníka (*insolvency specialist*), který ve spolupráci se soudem posoudí, zda je dohoda proveditelná finančně a zda má šanci získat potřebný souhlas věřitelů[11].

Pokud většina věřitelů dohodu schválí, je tato závazná pro všechny nezajištěné věřitele včetně těch, kteří hlasovali proti jejímu přijetí. Pro zajištěné věřitele závazná není, ledaže vyslovili s uzavřením dobrovolné dohody souhlas.

Obchodní společnosti většinou řeší svůj úpadek za pomoci dobrovolné dohody zejména proto, že se jedná o neformální a rychlé řešení. Vyhnou se tak mnohem formálnějším řízením, které představují především správa obchodní společnosti a likvidace).

(iii) Vypořádací smlouva

Vypořádací smlouva je dohoda schválená soudem a uzavřená mezi společností a jejími věřiteli. Jedná se o institut, který je jako jediný ze všech zde uváděných upraven v Companies Act[12]. Všechny ostatní lze nalézt v Insolvency Act. Na první pohled je sice vypořádací smlouva podobná dobrovolné dohodě. Liší se však v několika podstatných aspektech.

Vypořádací smlouva je totiž formálnější a soud při jejím uzavírání hraje důležitější roli než při sjednávání dobrovolné dohody. Její uzavření navrhuje soudu sama společnost a přímo v návrhu je povinna vymezit, se kterými z věřitelů má v úmyslu vypořádací smlouvu uzavřít. Jakmile smlouvu schválí soud, je závazná pro všechny věřitele uvedené v návrhu.

(iv) Jmenování konkurzního správce

Pokud se obchodní společnost dostane do platební neschopnosti, má jakýkoli její zajištěný věřitel možnost jmenovat konkurzního správce. Ten má za úkol zpeněžit věc, jež zajišťuje jeho pohledávku a zároveň se snažit o zachování provozu dlužníkova závodu.

Jakmile je konkurzní správce jmenován, stává se automaticky držitelem zástavy a je povinen ji bez zbytečného odkladu zpeněžit. Výtěžek zpeněžení poté připadne zajištěnému věřiteli, který správce jmenoval.

(v) Likvidace

Anglické právo rozlišuje celkem tři druhy likvidace. Dobrovolnou (*voluntary liquidation*), nedobrovolnou (*compulsory liquidation*) a likvidaci podle speciálního insolvenčního režimu v souladu se zákonem Banking Act z roku 2009[13], jež se však uplatní pouze v případech, kdy je dlužníkem banka nebo stavební společnost.

Nedobrovolná likvidace představuje proces, jenž je nejvíce podobný českému insolvenčnímu řízení (to však platí jen pro případy, kdy je úpadek dlužníka řešen konkursem). Zahajuje se podáním insolvenčního návrhu[14], který je oprávněn podat zásadně dlužník (tj. společnost), nebo kterýkoli z věřitelů[15]. Vyhoví-li soud insolvenčnímu návrhu, vydá následně likvidační příkaz (*winding-up order*) a jmenuje úředního správce (*administrator*) a likvidátora (*liquidator*). Ti společně odpovídají za průběh insolvenčního řízení a jejich funkce je téměř totožná s funkcí insolvenčního správce podle českého práva.

Obecně lze říci, že anglické insolvenční právo se mnohem více než české snaží o záchranu společností, které se dostanou do úpadku. Jako ilustraci lze použít následující statistiku. Profesorka Vanessa Finch uvádí, že 79 (resp. 62) % společností, které projdou anglickým insolvenčním řízením (když nepočítáme likvidaci) se podaří částečně (resp. kompletně) zachránit[16]. Zároveň platí, že v České republice je úpadek řešen reorganizací v naprosto mizivém počtu případů, z nichž pouze některé vedou v konečném důsledku k záchraně dlužníka. V tomto ohledu má české insolvenční právo ještě co dohánět, otázkou však zůstává, zda je na české trhu dostatek subjektů, které si záchranu zaslouží.

Mgr. David Urbanec

Ondřej Nymburský

DUNOVSKÁ & PARTNERS s.r.o., advokátní kancelář

Palác Archa
Na Poříčí 1046/24
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 774 000

Fax: +420 221 774 555
e-mail: office@dunovska.cz

[1] To platí, odhlédneme-li od zvláštních způsobů řešení úpadku, které insolvenční zákon vyhrazuje pro finanční instituce – viz ustanovení § 367 a následující insolvenčního zákona.
[2] Např. v roce 2017 bylo v ČR povoleno pouze 20 reorganizací. K dispozici >>> zde.
[3] Resp. Anglie, Skotsko a Wales, na něž bude dále v textu odkazováno jako na Anglii. Pro Severní Irsko platí odlišná právní úprava než ta zmiňovaná dále v textu.
[4] K dispozici >>> zde.
[5] K dispozici >>> zde.
[6] K dispozici >>> zde.
[7] K dispozici >>> zde.
[8] Zde je nutné podotknout, že anglické insolvenční právo používá pojem finanční problémy spíše než úpadek. Pro účely této statě bude používán pojem úpadek.
[9] Konkrétně se jedná o jmenování konkurzního správce a o likvidaci společnosti.
[10] V každém případě však musí být osoba správce schválena ze strany soudu.
[11] Je nutné získat souhlas tří čtvrtin věřitelů přítomných na schůzi věřitelů počítáno podle výše pohledávek.
[12] Jmenovitě jde o části 26 a 27 tohoto předpisu.
[13] K dispozici >>> zde.
[14] Section 129(2) zákona Insolvency Act.
[15] Section 124(1) zákona Insolvency Act.
[16] Corporate Insolvency Law Perspectives and Principles. 2nd ed. Leiden: Cambridge University Press, 2009. ISBN 9780511539916, s 144.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?
- Srážka za prodej v insolvenci při ocenění majetkové podstaty
- Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenci – judikaturní závěry
- Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas
- Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou
- Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b) insolvenčního zákona
- K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení
- K (ne)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy
- Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou
- Preventivní restrukturalizace
- Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?